KONGRE

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

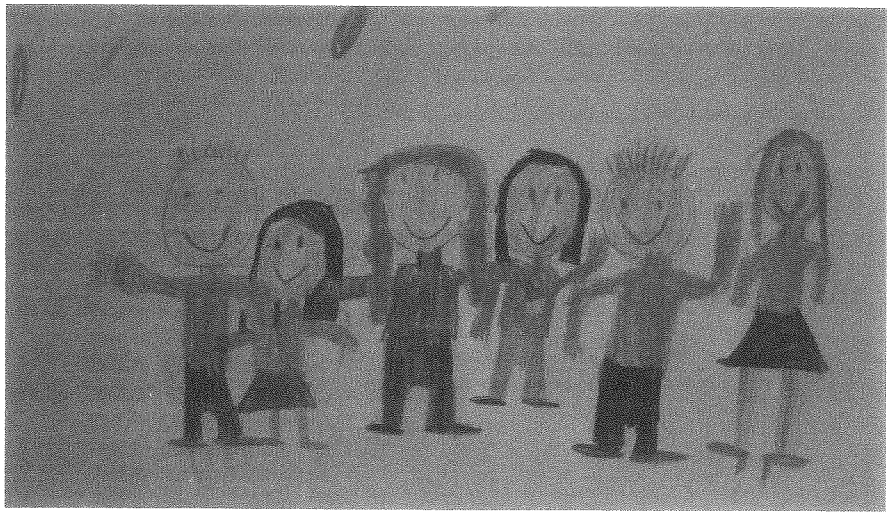
01-03 HAZİRAN 2011

TAM METİNLER

KONGRE

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

01-03 HAZİRAN 2011

TAM METİNLER

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ
Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği

1-3 Haziran 2011
İstanbul – TÜRKİYE

BİLDİRİ TAM METİN KİTABI

Yayıma Hazırlayanlar

Prof. Dr. Ozana URAL
Doç. Dr. Birsen PALUT
Araş. Gör. Melda Kılıç

Bu kitap PEGEM YAYINLARI tarafından yayınlanmıştır.

ULUSAL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ
Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği

KONGRE KURULLARI

Onursal Başkan: Prof. Dr. M. Zafer GÜL, *Rektör*

Kongre Başkanı: Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK., *Dekan*

DÜZENLEME KURULU

Düzenleme Kurulu Başkanı: Prof. Dr. Ozana URAL, *Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D. Başkanı*

Düzenleme Kurulu:
Yrd. Doç. Dr. Levent DENİZ, *Dekan Yardımcısı*
Prof. Dr. Alev ÖNDER
Prof. Dr. Yıldız GÜVEN
Doç. Dr. Rengin ZEMBAT
Doç. Dr. Gülden UYANIK BALAT
Doç. Dr. Birsen PALUT
Yrd. Doç. Dr. Oya RAMAZAN
Yrd. Doç. Dr. Necla TUZCUOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Tosun YALÇINKAYA
Yrd. Doç. Dr. Oya ABACI
Yrd. Doç. Dr. Ercan MERTOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Özgül POLAT
Dr. Işık KAMARAJ
Dr. Gülçin GÜVEN
Dr. Esin DİBEK
Öğr. Gör. Hülya BİLGİN
Öğr. Gör. Kadriye EFE AZKESKİN
Öğr. Gör. Saime ÇAĞLAK SARI
Öğr. Gör. Cafer ÜNAL
Öğr. Gör. Volkan KANBUROĞLU
Arş. Gör. F.Lemis ÖNKOL
Arş. Gör. Atiye ADAK ÖZDEMİR
Arş. Gör. Burcu ÖZDEMİR BECEREN
Arş. Gör. Mehmet Nur TUĞLUK
Arş. Gör. Sinan KOÇYİĞİT
Arş. Gör. Banu ÖZKAN
Arş. Gör. Türker SEZER
Arş. Gör. Melda KILIÇ

BİLİM KURULU*:
Prof. Dr. Alev ÖNDER
Prof. Dr. Ayla OKTAY
Prof. Dr. Belma TUĞRUL
Prof. Dr. Berrin AKMAN
Prof. Dr. Cihangir DOĞAN
Prof. Dr. Çağlayan DİNÇER
Prof. Dr. Duyan MADEN
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL
Prof. Dr. İsmihan ARTAN
Prof. Dr. Meziyet ARI
Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN
Prof. Dr. Müzeyyen SEVİNÇ
Prof. Dr. Neriman ARAL
Prof. Dr. Ozana URAL
Prof. Dr. Pınar BAYHAN
Prof. Dr. Ramazan ARI
Prof. Dr. Sefer ADA
Prof. Dr. Sevda BEKMAN
Prof. Dr. Sibel GÜNEYSU
Prof. Dr. Tanju GÜRKAN
Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
Prof. Dr. Yıldız GÜVEN

* Alfabetik dizin kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Mehmet SAĞLAM, Neriman ARAL 1
Bir İnsan Çiz Testi İle Boşanma Sürecinde Olan Aile Çocuklarının Sorunlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi

Belma TUĞRUL, Hülya TOKUÇ, Gökhan GÜNES 13
1 Soru 100 Yanıt

Meziyet ARI, Sonnur IŞITAN 18
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Oyuncak Güvenliği Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

Yaşare AKTAŞ ARNAS, Raziye Günay BİLALOĞLU, Seda ŞAHİN, Ebru DERETARLA GÜL 25
Öğretmenler Ev Ziyaretleri Konusunda Ne Düşünüyorlar? Ne Yapıyorlar?

Özgül VURAL, Aysel KÖKSAL AKYOL 32
Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Empatik Becerilerinin İncelenmesi

Gizem ÖZER, Berrin AKMAN 37
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Fen ve Doğa Etkinlikleri ve Karşılaştıkları Sorunlar

Gülden UYANIK BALAT, Hülya BİLGİN, Atiye ADAK ÖZDEMİR 42
5-6 Yaş Çocuklarının Öğrenme Stillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Çiğdem KOTİL, Ayla OKTAY 50
Annenin Okul Beklentilerine Uyumu Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Fatma ÖNEN, Sibel DEMİR, Fatma ŞAHİN 57
Sorgulamaya Dayalı Örnek Olayların, Okul Öncesi Çocuklarının Bilimi Sorgulama Düzeylerine ve Kavram Gelişimlerine Etkisi

Rengin ZEMBAT, Asude BALABAN DAĞAL, Fatma ÖZGE ÜNSAL 62
İstanbul İli Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Tuğba DURAK DEMİRHAN, Lemis ÖNKOL, Jeongsuk CHOI, Necla TUZCUOĞLU, Rengin ZEMBAT 71
Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden 5–6 Yaş Grubu Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Bilgilerinin Sosyal Duygusal Uyum Düzeyleriyle İlişkisinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)

Şule ERDEN, Münire Aydilek ÇİFTÇİ, Özkan ÖZGÜN 81
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri ve Ailelerin Etkinliklere Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Elif ÇELEBİ ÖNCÜ, Esra ÖZBAY ÜNLÜER 87
Kendimiz Yapıyor, Birlikte Oynuyoruz

Ayperi SIĞIRTMAÇ 91
Annenin Çalışmasının Anne ve Çocuk Üzerindeki Etkileri

Oya ABACI, Hande USBAŞ 96
Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programinin 6 Yaş Çocuklari Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Gülden UYANIK BALAT, Hülya BİLGİN, Türker SEZER 101
Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Sınıf Yönetimi Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri

Emel GÜRYIL, Mehmet İNAN 110
6 Yaş Grubu Çocuklarda Ritmik Hareketlerin Koordinasyon Gelişimine Etkisinin İncelenmesi

Münire Aydilek Çiftçi, Özkan ÖZGÜN, Şule ERDEN 117
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulanan Lisans Eğitimi Programına Dair Algıları

Tosun YALÇINKAYA 124
Zihinsel Engellilerin Eğitiminde Oyun ve Oyuncak

Kevser KOÇ, Filiz Shine EDİZER 129
Sınırlı Olanaklara Sahip Anasınıflarında Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Zarife SEÇER, Alev ÖNDER, Erhan ALABAY 132
5-6 Yaş Okul Öncesi Dönemi Çocukların Beden Kütle İndeksi Değerleri İle Zihinsel Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Esra DERELİ 138
Okulöncesi Öğretmenleri İle İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretime Hazırlık Sürecine İlişkin Görüşleri

Müzeyyen SEVİNÇ, Sibel GARİP 144
5-6 Yaş Döneminde, Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuğu Olan Eşlerin Çocuk Yetiştirme Stilleri Ile Evlilik Uyumlari Arasindaki İlişkinin İncelenmesi

Gülden UYANIK BALAT, Banu ÖZKAN, Melda KILIÇ 150
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

NeclaTUZCUOĞLU, Gül KADAN 156
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında (4-6 Yaş) Saldırganlık Davranışını Etkileyen Faktörlerin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Cemal TÜRER 164
Anaokullarında Matematik

Gülçin GÜVEN, Ozana URAL, Kadriye EFE AZKESKİN 168
Okulöncesi Çağdaki Çocukların Sosyo-Duygusal Uyumu, Davranış Sorunları ve Ailelerin Katkısı: Zaferler İlköğretim Okulu Aile Destek Programı Örneği

Kadriye Efe AZKESKİN, Ozana URAL, Gülçin GÜVEN 175
Ailelerin Okul Öncesi Çocukların Sosyal Davranış Denetimi, Sosyal Duygusal Uyum Düzeyi ve Davranış Sorunları

Elif BENZER, Kürşad DURU, Fatma ŞAHİN 180
Animasyon ve Modellerle Okulöncesi Çocuklarında Dünya, Güneş ve Ay İle İlgili Kavramların Geliştirilmesi

Ozana URAL, Gülçin GÜVEN, Kadriye EFE AZKESKİN 186
Aile Çocuk Yetiştirme Tarzları Ölçeğinin Psikometrik Çalışması

OKULÖNCESİ ÇAĞDAKİ ÇOCUKLARIN SOSYO-DUYGUSAL UYUMU, DAVRANIŞ SORUNLARI VE AİLELERİN KATKISI: ZAFERLER İLKÖĞRETİM OKULU AİLE DESTEK PROGRAMI ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Dr. Gülçin GÜVEN*
Prof. Dr. Ozana URAL**
Öğr. Gör. Kadriye EFE AZKESKİN***

Çocukların yaşama uyum sağlamasında sosyal ve duygusal gelişim önemlidir ve çocuğun sosyal-duygusal gelişiminde sosyal becerilerin yeri büyüktür. Sosyal beceriler; iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi çevresindeki bireylerle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerilerdir. Çocuklar, gelişim sürecinde; aile, arkadaşlar, okul ve diğer toplumsallaşma kaynaklarından doğrudan ya da dolaylı etkilenerek bu becerileri kazanır. Sosyal duygusal gelişim; çocuğun kendini ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyum içinde olabilmesidir. Sosyal duygusal açıdan gelişmiş, sosyal becerileri olan çocuklar içinde yaşadıkları sosyal çevrede de uyumlu çocuklar olacaktır. Çocuklukta ve yetişkinlikte sosyal çevrelerde yaşayan bireyin sosyal duygusal uyum gösterebilmesi, erken yaşlarda edinilen olumlu deneyimlerle kolaylaşacaktır. Sosyal ve duygusal yeterlilik yaşam boyu gelişme özelliği taşımaktadır.

Doğumu izleyen ilk yıllarda, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemeye yönelik olarak; ailenin çocukla olumlu etkileşimleri, çocuğa sağlanan deneyim ve fırsatlar, çocuğun kendisiyle barışık, çevresiyle uyumlu ilişkiler kurabilen, toplum içinde anlamlı ve üretken rol üstlenen bir kişi olmasında belirleyici rol oynamaktadır. Anne-babalar, çocuklarının erken yaşlarda sosyal duygusal gelişim özellikleri konusunda iyi bir gözlemci olup, bilgi sahibi olduklarında; çocuklarına hangi durumda nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi edinmeleri sağlanabilmektedir (Şahin, 2010). Anne-babaların çocuğun gelişimini yakından takip etmeleri; sorun davranışların tespiti açısından da önemlidir.Anne-baba tarafından gösterilen sevgi, dengeli bakım ve beslenme, çocuğun temel güven duygusunu pekiştirir ve bu yıllarda anne-baba ile ilişkilerinde sıcak ve hoş izlenimler var ise çocuk başkalarına karşı da benzer biçimde davranır. Çocuk, aile içinde kendine yapılan sosyal davranışları yansıtır. Çocuğun aile dışındaki ilişkileri olumsuz, ilişkilerinde reddedilmiş ve itilmiş ise bu tür sosyal ilişkileri tekrarlamak istemeyecektir. Olumlu sosyal ilişkiler tekrar edilir. Mutlu sosyal deneyimler, çocuğun sosyal deneyimlerini tekrarlamaya teşvik eder (Kulaksızoğlu, 2001). Anne-babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocuk ile olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, bu ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşır. İnsanın hayatı tanımaya ve kavramaya başladığı en verimli ve belki de en hayati dönem olan okul öncesi dönemde, çocuğun sosyalleşmesi yolunda kendisine tanınan deneyim fırsatlarının değeri büyüktür. Bu dönemde kazanılanlar, ileride kazanılacakları önemli ölçüde etkiler ve yönlendirir. Böylelikle çocuk, sosyal bir birey olmayı öğrenirken aynı zamanda bir rol modeline de gereksinim duyar. Bu nedenle okul öncesi dönemde her bilgi ve beceri önemle işlenmeli ve çocuğun gelişim alanları çok yönlü desteklenmelidir. Kişiliğin oluşumu için gerekli olan bu özdeşleşme, aile içindeki yakın üyeler ile gerçekleştirilebilir (Güven, 2004; Yavuzer, 1993).

Anne-baba ve diğer yetişkinlerin davranışları ve hareketleri bebeğin kazanacağı güven derecesini belirler. Bu da onun sosyalleşme derecesi ile yakından ilişkilidir. Bebek, anne ve babası tarafından ne kadar çok bakılır ise onları izleme şansı o kadar çok olursa bu izlenimlere tepkide bulunur. Çocuğun insanlar ile olan sosyal ilişkilerinin nasıl olacağı hayatının ilk yıllarındaki öğrenmelere bağlıdır. Bu yıllarda, anne-baba ilişkilerinde sıcak ve hoş izlenimler yaşayan çocuk, benzer izlenimleri diğer insanlara da yansıtacaktır (Kulaksızoğlu, 2001). Çocuğun duygusal bakımdan olumlu yönde yetişebilmesi, benliğini oluşturabilmesi ve kişilik özelliklerini geliştirebilmesi için de aile ortamı önemlidir. Nitekim toplumda sağlam bir psikolojik yapının oluşabilmesi için sağlıklı aile ortamına ihtiyaç vardır (Kuşin, 1991).

Aile insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne olarak düşünülebilir. Çocuk, bu sahnede insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleri ile gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyen; anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu davranışları, anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz davranışları ailede kazanır (Yörükoğlu, 2000). Çocuğun gelişimi ve eğitiminde ailenin yeri kadar okulun da çok önemli olduğu bilinmektedir. Ailesinden olumlu destek gören çocukların bir okul öncesi eğitim kurumuna başladıklarında destek görmeyen veya az desteklenmiş çocuklara oranla daha uyumlu olduğu daha çabuk öğrendiği daha az davranış sorunu yaşadıkları görülmektedir.

Okul, toplumsallaşma sürecinde ilk temel sosyal kurumdur. Bu kurum, belirli öğrenme kalıplarının gerçekleştirilmesi sorumluluğunu taşır. Okul, bireyin toplum ile uyum sağlayabilmesi ve mutlu olabilmesi yolunda gereksinme duyduğu konuları öğrenmesini sağladığı oranda başarılı sayılır (Yavuzer, 1983). Okul öncesi çağdaki çocukların çoğunun ilk okul deneyimi bir okul öncesi eğitim kurumunda, anasınıfında olmaktadır. Çocuğun buradaki gelişimi ve uyumu onun daha sonraki eğitim yaşamı üzerinde de etkili olacaktır. Okul çok kere sosyo kültürel ve eğitim açısından düşük düzeyde olan velilere de çocuklarının daha iyi gelişmesi için katkı sağlama görevini üstlenir. Göç almış semtlerde, velilerin sosyo kültürel ve eğitim düzeyi düşük okullarda yönetici ve öğretmenlere velilerle işbirliği yaparak, çocukların daha iyi yetişmesi için çeşitli eğitim fırsatları yaratma rol ve görevi de düşmektedir. Yavuzer (1983)'e göre bir sosyal kurum olarak okulun toplumsallaştırma süreci içinde iki önemli işlevi vardır. Bunlardan birincisi, kendi başına birtakım öğrenme tiplerini gerçekleştirme sorumluluğu; ikincisi ise, diğer sosyal kurumların boşluğunu doldurma

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.; **gulcinm@marmara.edu.tr**
** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D; **oural@marmara.edu.tr**
*** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D; **ekadriye@marmara.edu.tr**

görevidir. Ailenin parçalanmış olması ya da bütünlüğünü koruduğu halde çeşitli nedenler ile işlevini gerçekleştirememesi, çocuğun ilgi ve sevgi gereksinimini karşılayamaması durumunda, bu görevi okulun üstlendiği görülür. Günümüzde okul-aile işbirliği kavramı giderek gelişmekte, okul ve aileler işbirliği içinde çocuklarının gelişimini birlikte desteklemeye çalışmaktadır. Bu işbirliğini geliştiren çabalardan biri de velilere yönelik düzenlenen eğitimlerdir.

YÖNTEM

Çalışmanın amacı ailelere yönelik düzenlenen bir aile destek programı sonunda çocukları okul öncesi çağda bulunan ailelerin kazanımlarını ve çocukların sosyo-duygusal uyumu ve davranış sorunlarını belirlemektir.

Çalışmanın Örneklemi

Bu çalışmaya başlarken İstanbul'un göç alan, çoğunlukla sosyo ekonomik açıdan güçlük yaşayan ailelerin yaşadığı Yenibosna semtindeki Zaferler İlköğretim Okulu anasınıfı öğretmeni ve yöneticileri Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'na başvurarak ailelerin eğitim gereksiniminden söz etmişlerdir. Bunun üzerine ailelerin anasınıfı öğretmeni aracılığıyla en çok gereksinim duydukları konular belirlenmiş ve anasınıfına devam eden çağdaki çocuklara yönelik sosyo-duygusal gelişim ve davranış sorunları konularının ailelere düzenlenen bir eğitimle sunulması planlanmıştır. Ailelere sunulan konular göz önüne alınarak, çalışmada anasınıfına devam eden çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri ve davranış sorunları saptanmıştır. 5–6 yaşındaki çocukları Zaferler İlköğretim Okulu anasınıfına devam eden 51 anne-baba ve çocukları çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Çalışma Araçları

Çalışmada kullanılan 5 ölçme aracından Aile Demografik Bilgi Anketi, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Memnuniyet Anketi örneklemde yer alan veliler/anne babalar tarafından değerlendirilmiştir. Bazı anne babalara okuma yazma konusunda sorun yaşadıklarından dolayı anasınıfı öğretmeni ölçme araçlarını yanıtlamada yardım etmiştir. Okul öncesi çağdaki çocukların davranış sorunlarını belirlemek üzere çalışmada kullanılan Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği ve çocukların sosyo-duygusal uyum düzeylerini belirleyen MASDU ölçeğini ise sınıflarındaki çocukları 6 aydan fazla bir süredir yakından tanıyan anasınıfı öğretmenleri değerlendirmiştir. Çalışmada aile ve çocuğa yönelik demografik bilgileri edinmek üzere Aile Demografik Bilgi Anketi anasınıfı öğretmeni yardımıyla aileler tarafından yanıtlanmıştır.

Aile Demografik Bilgi Anketi

Aileler ve çocukları hakkında kişisel bilgi edinmek üzere hazırlanan 12 soruluk bir ankettir. Ankette sorulan demografik bilgiler şunlardır; yaş, cinsiyet, annenin mesleği, babanın mesleği, ailede yaşayan kişi sayısı, ailenin algıladığı ekonomik durumu, ailenin yaşadığı sıkıntılar, ailenin çocuğunda en çok beğendiği yön, ailenin çocuğu ile ilgili şikâyetleri, çocuğun evde yaşadığı sorunlar, ailenin çocuğunun eğitimini nereye kadar devam ettirmek istediği. Bu sorunların dışında ailelere aile ve çocuğun yaşadığı sorunlar, çocuklarında en çok ve en az beğendikleri yönler de sorulmuştur.

Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği (OÖDSÖ)

Okulöncesi Davranış Sorunları Ölçeği Kanlıkılıçer (2005) tarafından Türkçeye çevrilip geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 1977 yılında Behar tarafından A.B.D.' lerinde geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı. 92 bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekte "Düşmanlık-Saldırganlık", "Endişeli-Ağlamaklı Olmak", "Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olmak" şeklinde 3 alt boyut olduğu görülmekte ve ölçek geçerli ve güvenilir olarak kullanılmaktadır (Ural, Kanlıkılıçer, 2010).

60–72 Aylık Çocuklar İçin Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)

Ölçek, Marmara Üniversitesi öğretim elemanları arasından 9 kişilik bir uzman grubu tarafından 2002–2003 yılında geliştirilmiş olup yaşları 6,0–6,11 ay olan çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)' nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına 270 kız ve 297 erkek çocuk olmak üzere toplam 567 öğrenci katılmıştır. Başlangıç aşamasında uzmanlar tarafından oluşturulan 46 madde öğrenciye uygulanmış, madde analizi (madde-toplam ve madde-kalan analizleri) gerçekleştirilerek, madde analizleri sonucunda ölçek 36 maddeye indirgenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının, 83; $p<.001$ gibi oldukça yüksek bir değer olduğu belirlenmiştir. Ek bir geçerlik sınaması olarak, ölçekten hesaplanan ilk ve son çeyrek puanlar arasındaki farkların anlamlılığına bakılmıştır. Ölçek, 6,0–6,11 ay olan çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerini ölçtüğü için ayrıca 60–72 aylık çocuklar için de geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Analiz sonucunda 19 maddeden oluşan MASDU Ölçeği son halini almıştır (Önder, Güven, Sevinç, Aydın ve diğ. 2004).

Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)

Epstein, Bolwin ve Bishop tarafından geliştirilen Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ), ailenin işlevlerinin (örgütsel ve yapısal niteliğinin, aile içi ilişki ve etkileşiminin) sağlıklı-sağlıksız olarak belirlenmesini değerlendirir. Ölçek 12 yaş ve 12 yaşın üzerindeki tüm aile bireylerine uygulanmaktadır. Toplam 60 maddeden oluşan ölçeğin 7 alt boyutu vardır. *Problem Çözme* (6 madde), *İletişim* (9 madde), *Roller* (12 madde), *Duygusal Tepki Verebilme* (6 madde), *Gereken İlgiyi Gösterme* (7 madde), *Davranış Kontrolü* (9 madde) ve *Genel İşlevler* (12 madde) (Öner, 1997).

Memnuniyet Anketi

Aile Destek Eğitim Programı sonunda velilere uygulanan ve program içeriği, eğiticiler, fiziksel koşullar hakkında memnuniyet ölçeğini belirleyen 5 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular şöyledir; eğitim programı, eğitim programını sunan, anlatılan konunun içeriği, eğitim programının süresi, eğitim programında kullanılan materyaller.

Süreç

Aile Destek Eğitimi Programına katılmış olan 51 velinin 5-6 yaşındaki çocukları için Zaferler İlköğretim Okulu, anasınıfı öğretmenleri tarafından değerlendirilen ölçme araçları ve veliler tarafından değerlendirilen ölçme araçları araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen veriler frekans, yüzde ve korelasyon analizleri yapılarak istatistiki olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışma bulguları aile ve çocuğa yönelik olarak demografik bilgi anketi ve diğer ölçme araçlarından elde edilen bulgular olarak aşağıda sunulmuştur.

AİLE DEMOGRAFİK BİLGİ ANKETİNDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Çocuklara Yönelik Kişisel Bulgular

Aile Demografik Bilgi Anketinden çocuklara yönelik olarak elde edilen kişisel bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Çocuklarin Kronolojik Yaş Gruplarina Göre Dağilimi

Yaş	Frekans	Yüzde
5 yaş	7	13,7
6 yaş	44	86,3
Toplam	51	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının % 86,3'ü 6 yaşında, % 13,7'si ise 5 yaşındadır.

Tablo 2: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	21	41,2
Erkek	30	58,8
Toplam	51	100,0

Tablo 2'de görüldüğü gibi, çocukların % 41,2'si kız, % 58,8'i erkektir.

Ailelere Yönelik Kişisel Bulgular

Tablo 3: Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	38	74,5
Ortaokul	11	21,6
Lise	2	3,9
Toplam	51	100

Annelerin % 74,5'i ilkokul, % 21,6'sı ortaokul, % 3,9'u ise lise mezunudur (Tablo 3).

Tablo 4: Babaların Öğrenim Durumlarina Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	33	64,7
Ortaokul	14	27,5
Lise	4	7,8
Toplam	51	100

Tablo 4'de babaların % 64,7'sinin ilkokul, % 27,5'inin ortaokul, % 7,8'inin ise lise mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Annelerin Mesleklerine Göre Dağılımı

Anne iş	Frekans	Yüzde
Ev hanımı	36	70,6
Diğer	15	29,4
Toplam	51	100,0

Annelerin % 70,6' sı ev hanımıdır (Tablo 5).

Tablo 6: Babalarin Mesleklerine Göre Dağılımı

Baba iş	Frekans	Yüzde
Serbest	17	33,3
Esnaf	34	66,7
Toplam	51	100,0

Tablo 6'da görüldüğü gibi babaların % 66,7'si de esnaf (elektrik teknisyeni, marangoz, mobilyacı, kasap, otomobil tamircisi gibi), % 33,3'ü serbest meslek (market, inşaat, mağaza çalışanı gibi) sahibidir.

Tablo 7: Evde Yaşayan Aile Bireylerinin Sayısına Göre Dağılım

Ailedeki kişi sayısı	Frekans	Yüzde
3 kişi	9	17,6
4 kişi	26	51,0
5 kişi	16	31,4
Toplam	51	100,0

Tablo 7'ye göre ailelerin % 51'i 4 kişiden; % 31,4'ü 5 kişiden; % 17,6'sı ise 3 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 8: Ailelerin Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Dağılımı

Ekonomik durum	Frekans	Yüzde
Düşük SED	13	25,5
Orta SED	38	74,5
Toplam	51	100,0

Tablo 8'de görüldüğü gibi ailelerin % 74,5'i orta sosyo-ekonomik düzey, % 25,5'i alt sosyo-ekonomik düzeydedir. Görüldüğü gibi çalışma örneklemi alt-orta gelir düzeyinde, 2–3 çocuklu ilkokul mezunu ailelerden oluşmaktadır.

Aile ve Çocuğa Yönelik Kişisel Bilgiler

Çalışmada ailenin ve çocuğun evde yaşadığı sorunların neler olduğu sorulmuştur. Aşağıda Tablo 9'da bu soruların yanıtları yer almaktadır.

Tablo 9: Ailelerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çocuğun Evde Yaşadığı Sorunlara Göre Dağılımı

Ailenin yaşadığı sıkıntılar	**Frekans**	**Yüzde**
Maddi sorun	8	15,7
İletişim sorunu	9	17,6
Sağlık sorunu	2	3,9
Sorun yok	32	62,7
Toplam	51	100,0
Çocuğun evde yaşadığı sorunlar	**Frekans**	**Yüzde**
Baba	9	17,6
Kardeş	1	2,0
Beslenme	2	3,9
Yok	39	76,5
Toplam	51	100,0

Tablo 9'a bakıldığında ailelerin yarıdan fazlasının (% 63) bir sorun belirtmedikleri görülmektedir. Ailenin yaşadığı sorunlar olarak % 18 ile iletişim sorunu ve % 16 ile maddi sorunlar belirtilmiştir. Çocuğun evde bir sorun yaşamadığını söyleyenler yine % 76 gibi büyük bir orandadır. Aile bireylerinden özellikle babadan kaynaklanan sorun yaşandığını söyleyenler % 20 oranındadır. Çok küçük bir kısım anne-baba anasınıfındaki çocuğun ailenin diğer çocuğuyla sorun yaşadığını (% 2) belirtmektedir. Baba ve kardeş ile anasınıfındaki çocuk arasında sorunlar, ailenin yaşadığı sıkıntılar içinde belirtilen iletişim sorunu ile birlikte ele alındığında iletişim sorunları yaşandığına işaret etmektedir. Bu da ailelerin aile eğitim programlarında iletişim konusunda eğitime ne kadar gereksinim duyduklarını göstermektedir.

Çalışmada ailelere anasınıfına giden çocuklarında en çok beğendikleri ve en az beğendikleri yönleri de sorulmuştur. Aşağıda Tablo 10'da bu soruların yanıtları bulunmaktadır.

Tablo 10: Ailelerin Çocuklarında En Çok Beğendikleri ve Şikayet Ettikleri Yönlerine Göre Dağılımı

Ailenin çocuğunda en çok beğendiği yön	**Frekans**	**Yüzde**
Zeki	17	33,3
Sorumlu	27	52,9
Terbiyeli	4	7,8
Söz dinler	3	5,9
Toplam	51	100,0
Ailenin çocuğu ile ilgili şikâyetleri	**Frekans**	**Yüzde**
Hırçın	21	41,2
Söz dinlemez	5	9,8
Beslenme sorunu	16	31,4
Yaramazlık	9	17,6
Toplam	51	100,0

Tablo 10'a bakıldığında ailelerin çocuklarını sırasıyla sorumlu, zeki ve uyumlu (% 53, % 33 ve % 13) olarak olumlu özelliklere sahip gördükleri anlaşılmaktadır. Ailelerin çocuklarında davranış sorunu olarak gördüğü olumsuz özellikler ise % 41 oranında "hırçınlık" ve % 10 oranında "söz dinlememek" gelmektedir. Ailelerin % 31 oranında beslenme sorunundan söz etmesi dikkat çekmiştir. Bunun özellikle annelerin çocuklarının az yediği ile ilgili şikayetleri olduğu izlenimi edinilmiştir.

ÖLÇEKLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

MASDU, OÖDSÖ ve ADÖ' leri bulguları arasında korelasyon analizi yapılmış (p<.01 ve .05) ve her üç ölçek arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tablo 7'de korelasyon analizi bulguları yer almaktadır.

Tablo 11: MASDU- OÖDSÖ-ADÖ Ölçekleri Arasındaki Korelasyon

		ADÖ TOPLAM	MASDU TOPLAM	OÖDSÖ TOPLAM	Düşmanlık-Saldırganlık TOPLAM	Endişeli-Ağlamaklı Olmak TOPLAM	Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olmak TOPLAM
ADÖ TOPLAM	r	1	,097	,080	,083	,133	,038
	p		,498	,578	,563	,351	,789
	N	51	51	51	51	51	51
MASDU TOPLAM	r	,097	1	**-,545(**)**	**-,635(**)**	**-,289(*)**	**-,388(**)**
	p	,498		,000	,000	,040	,005
	N	51	51	51	51	51	51
OÖDSÖ TOPLAM	r	,080	-,545(**)	1	**,929(**)**	**,807(**)**	**,811(**)**
	p	,578	,000		,000	,000	,000
	N	51	51	51	51	51	51
Düşmanlık-Saldırganlık	r	,083	-,635(**)	,929(**)	1	**,612(**)**	**,636(**)**
	p	,563	,000	,000		,000	,000
	N	51	51	51	51	51	51
Endişeli-Ağlamaklı Olmak	r	,133	-,289(*)	,807(**)	,612(**)	1	**,687(**)**
	p	,351	,040	,000	,000		,000
	N	51	51	51	51	51	51
Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olmak	r	,038	-,388(**)	,811(**)	,636(**)	,687(**)	1
	p	,789	,005	,000	,000	,000	
	N	51	51	51	51	51	51

(p<.01)

(p<.05)

MASDU ölçeği toplam puanı ile Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği alt boyut puanları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (p<.01). MASDU toplam puanı ile Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği I. alt boyutu puanları (Düşmanlık-Saldırganlık) arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (p<.01). MASDU ölçeği ve Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği II. alt boyutu puanları (Endişeli-Ağlamaklı Olmak) arasında da negatif bir ilişki bulunmuştur (p<.05). MASDU ölçeği ve Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği III. alt boyutu olan "Aşırı Hareketli-Dikkatsiz Olmak" arasında yine negatif bir ilişki bulunmuştur (p<.01).

MASDU ölçeğinden düşük puan alanlar yani sosyal-duygusal uyum açısından düşük düzeyde olanların Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeğinin her bir alt boyutuna göre daha fazla sorun yaşadıkları görülmüştür. Sosyal duygusal uyum açısından sorun yaşayan çocukların davranış sorunlarını da daha fazla yaşadıkları görülmektedir.MASDU Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği, Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği arasında da bir ilişki olup olmadığına bakılmış ancak MASDU Ölçeği ile Aile Değerlendirme Ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.Yine Okul Öncesi Davranış Sorunları Ölçeği ile Aile Değerlendirme Ölçeği arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmada kullanılan ölçek puanları ile örneklemin bazı kişisel bilgileri (cinsiyet, ekonomik durum, meslek) arasında bir farklılık olup olmadığına da bakılmıştır. Ölçek puanları ve cinsiyet, ekonomik durum ve meslek değişkenleri arasında Mann-Whitney U analizi yapılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Memnuniyet Anketi Bulguları: Velilerin bu anket sonucuna göre, katıldıkları Aile Destek Eğitim Programından çok memnun oldukları anlaşılmıştır. Ankette ayrıca bu tür programları daha uzun süreli olarak tekrar istediklerini belirtmişlerdir.

SONUÇ

Aile Destek Eğitimi Programlarından velilerin duyduğu memnuniyet aynı zamanda bir ihtiyaç göstergesi olarak algılanmıştır. Bu programlara özellikle eğitime gereksinimi olan gruplarla devam edilmesi önerilmektedir. 5–6 yaş çocuklarından elde edilen bulgular çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerini desteklemenin davranış sorunlarını da azaltacağı yönünde kanıtlar sunmuştur. Bu çalışma veli ve okul talebi üzerine sosyal sorumluluk anlayışıyla düzenlenmiştir ve sınırlılıkları bulunmaktadır. Aile Destek Eğitimleri daha uzun süreli, farklı yöntem ve teknikleri içeren bir şekilde uygulandığında etkili olmaktadır. Bu sınırlı çalışma sonuçları, yapılan çalışmada uygulanan aile destek programının veliler tarafından olumlu bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuç ailelere yönelik etkili ve uzun süreli eğitimlerin ne kadar yararlı olduğu konusunda bilgi vermektedir. Bunun gibi kısa süreli aile eğitim programları aileleri uzun süreli aile eğitim programlarına katılmaya teşvik edici bir nitelik de taşımaktadır. Okul yönetici, öğretmen ve veliler bu gibi kısa aile eğitim programları sırasında uygulanmakta olan daha kapsamlı aile eğitim programları hakkında bilgilendirilirse ailelerin katılımı ve kazanımları açısından yararlı olacaktır. Bilgili ailelerin çocuklarına daha iyi anne-baba olmaya çalışacakları varsayılırsa, çocuklarında daha uyumlu daha az sorun yaşayacakları düşünülebilir. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlere de destek eğitimleri, hizmet içi eğitimler verilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Güven, Y. (2004). **Erken Çocuklukta Matematiksel Düşünme ve Matematiği Öğrenme.** Küçükadımlar Eğitim Yayınları: İstanbul.

Kanlıkılıçer, P. (2005). Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Kulaksızoğlu, A. (2001). **Ergenlik Psikolojisi.** 4. Basım, Remzi Kitabevi: İstanbul.

Öner, N. (1997). **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler.** 3. Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, Yayın No: 584.

Önder, A., Y. Güven, M. Sevinç, O. Aydın ve diğ. (2004). "Altı Yaş Çocukları İçin Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU)'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". **I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Basılmamış Bildiri Özetleri.** İstanbul.

Şahin, S. (2010**). Erken Çocukluk Eğitimi.** İbrahim Diken (Ed.), *0–6 Yaş arası çocukların temel ve gelişimsel özellikleri: fiziksel ve sosyal-duygusal gelişim*, PegemA Akademi: Ankara.

Ural, O., Kanlıkılıçer, P. (2010). Behavioral Problems in Turkish Preschool Age Children. *Gifted Education International*. 2010 A B Academic Pub. V.26, 49-58.

Yavuzer, H. (1983). **Aile ve Çocuk**. Haluk Yavuzer (ed.), *Okulda başarısızlık*, Ak Yayınları: İstanbul.

Yavuzer, H. (1993). **Çocuk Psikolojisi.** Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yörükoğlu, A. (2000). **Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi.** 20. Basım, Özgür Yayınları: İstanbul.